

основі найбільш активних соціальних сил класу приватних власників, зацікавлених у модернізації виробництва та ефективному використанні матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. Поява нових приватних власників стала одним із чинників подолання глибокої системної кризи 1990-х років. З іншого боку, відзначаються і недоліки та негативні наслідки процесу приватизації: не досягнута одна із головних цілей приватизації – створення масового власника. Майже 7,8 млн. громадян України відмовилися від участі в сертифікатній приватизації. Більшість із тих, хто отримали акції і формально є власниками, часто не мають доступу ані до установчих документів, ані до достовірної інформації про те, хто є справжнім власником підприємства. Не сформований помітний прошарок малого та середнього підприємництва, який у розвинутих країнах є підґрунтям формування крупної власності і найбільшою мірою сприяє становленню середнього класу, культури приватної власності, громадянського суспільства.

Приватизація супроводжувалася численними недоліками концептуального, нормативно-правового, організаційно-методологічного, економічного, судово-проваджувального, інформаційного характеру.

Всі ці особливості приватизації добре бачать українські громадяни і відповідно оцінюють її результати. Громадяни України в цілому позитивно ставляться до економічних реформ, чекаючи від них підвищення економічної ефективності. Разом з тим очікування соціальних наслідків приватизації в цілому негативні, що пов'язано з низьким рівнем довіри до владних структур, соціальної, політичної та економічної еліти, переконанням у тому, що вони проводять приватизацію, переслідуючи власні інтереси. Вивченням даної проблематики займаються такі соціологи, як Н. Паніна, В. Ворона, М. Шульга (Інститут соціології НАН України), дослідники Українського центру економічних та політичних досліджень ім. О.Разумкова, а також дослідники інших провідних соціологічних служб України.

Неправомірно говорити про відсутність підтримки самої ідеї приватизації з боку населення. Але основною проблемою виявилися передусім побоювання, викликані можливістю її проведення не в інтересах суспільства, а в інтересах лише деяких соціальних груп – у першу чергу керівників підприємств, представників тіньової економіки, влади. Так у 2005 році 60,9% респондентів ставилися до приватизації великих державних підприємств негативно, оскільки неможливо встановити ефективний контроль громадськості за її проведенням, тоді як тільки 13,3% позитивно (ІС НАНУ, Соціологічний моніторинг, Українське суспільство). З цієї ж причини надаються переваги тим способам приватизації, за яких контроль над підприємствами переходить до трудового колективу.

Однак, як свідчить практика, фактично у такій ситуації контроль над підприємством переходить до директорату. Значною мірою це зумовлюється слабкою зорієнтованістю у приватизаційних процесах “рядових” працівників підприємств, низьким рівнем рефлексії прошарками власників у процесі приватизації і, як наслідок, низькою –здатністю до консолідації та відстоювання цих інтересів

Стереотипи громадської думки, зокрема, щодо способів приватизації, впливають на перебіг приватизації. Застосування тих способів приватизації, які формально надають право власності над приватизованими підприємствами трудовим колективам, значною мірою зумовлене підтримкою їх громадською думкою та інтересами директорського корпусу.

*Голиков Александр
Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина
(Украина, г. Харьков)*

История как социальный факт: о вреде гегельянских амбиций в сфере науки

Проект постмодерна нивелировал большую часть ренессансно-просветительских интенций в научной сфере, главными из которых были гносеологический оптимизм и атрибутивная уверенность (именно уверенность, с корнем «вера») в разъединённости субъекта и объекта. И одной из первых среди наук социогуманитарного цикла эту тенденцию тонко прочувствовала социология, отреагировав на них знаменитым эссе З. Баумана «Социология и постмодернистская философия».

Именно социология одной из первых приняла в качестве *возможного* гносеологического основания множественность вариаций познания, конвергенцию субъекта и объекта процесса познания, релятивность любого знания (да и вообще знания как такового), его *историческую и социальную* детерминированность (см. по этому поводу классиков социологии знания: М. Шелер, К. Маннгейм, М. Малкей). Вопрос о том, «чи спроможна соціологія усвідомити, що соціологічна концепція – це всього лише історичний факт», перед социологией не стоит уже достаточно давно. Торжество постнеклассических парадигмальных подходов, наступление постмодернистской методологии, применение методологии деконструктивизма в отношении любого текста привели к тому, что в сфере социологии социологии (которую достаточно ярко представляют П. Бурдьё, на пространстве СНГ – Ю. Качанов и Г. Батыгин) правилом хорошего тона считается максимально возможный учёт социальных и исторических факторов конструирования и существования знания (в том числе знания научного).

Однако не все науки сумели воспринять эти тенденции с подобной сенситивностью, возможно, по той причине, которую указывал Бауман: социология по самой своей природе более других социогуманитарных наук предназначена для полипарадигмальности, релятивизма и рациональности постнеклассической науки. Эта тенденция, в частности, практически не воспринята современной исторической наукой (за исключением, быть может, знаменитой школы «Анналов», которая куда ближе к социологии, чем к истории). Воплощением методологии и интенций истории до сих пор остаётся философия истории Г.В.Ф. Гегеля.

Впрочем, Гегель – это лишь «зияющая вершина» (иногда, конечно, и сияющая) современной исторической науки. Её же основанием, её базисом является банальный школьный учебник истории, тот самый, что участвует в организации и конструировании социального восприятия (в терминах Бурдьё) – и, следовательно, социального порядка. А этот учебник оказывается нещадно переписываем и изменяем **при любом минимальном (ре)конструировании существующего политического и социокультурного порядка**. При этом почему-то вопрос об осознании себя как исторического/социального факта современные историки сами себе не ставят, точно так же, как не ставят они себе вопрос о возможной ответственности за подобное конструирование.

Это, безусловно, характерно не только для истории; но именно история с её пафосом объективности познания, «финальности» очередного «последнего слова в истории» (не замечая, что она это «последнее слово» издаёт каждый раз при изменении социального порядка, как мода, которая каждую неделю издаёт «последний писк») становится характерной приметой. Именно история с её «рациофашистскими интенциями» (по Фейерабенду) почему-то во главу угла ставит два измерения – хронотопологический континуум различий, – которые в социологии являются лишь *одними из*, причём далеко не самыми важными. Именно история с её гегельянскими амбициями познания всего исторического процесса (причём в отрыве от современности, от *социального* контекста самого процесса познания) оказывается одним из последних бастионов классической науки. История, а не естественные или технические науки. Или ей по самому объекту изучения положено быть консервативной?